

PROFESSOR MARGALEF

Mercè Durfort i Coll

La Universitat de Barcelona acaba de perdre un dels seus membres científicament més prestigiosos i carismàtics, punt de referència de l'ecologia mundial. El professor Ramon Margalef va impartir classes d'ecologia i de limnologia a nombroses promocions d'estudiants de la llicenciatura de Biologia, en els quals va saber despertar la curiositat per tot allò que deia i va estimular a observar, a llegir, a pensar, en definitiva els transmetia amb tota naturalitat la seva passió per la natura i els donava a entendre de forma molt peculiar la seva complexitat.

Era un mestre excepcional i va deixar una forta petjada en la majoria dels alumnes alhora que va desvetllar nombroses vocacions que van cristal·litzar en la formació d'ecòlegs que actualment exerceixen en diverses facultats, instituts i centres de recerca dispersos pel món. La seva llavor ha estat molt fecunda.

Vull destacar un tret que poques persones de la seva qualitat científica tenen i és la seva disponibilitat per atendre les consultes i peticions de tot tipus que se li feien. El nombre de conferències, taules rodones, entrevistes, col·loquis, cursos en què participà és considerable i ho compaginava tot amb la seva tasca docent i amb la redacció dels nombrosos treballs i obres de síntesi que ens ha deixat.

Cal, però, fer una puntualització i és que no únicament acceptava les invitacions procedents de centres de prestigi reconegut i amb un públic intel·lectualment preparat, també accedia –i això és per a mi motiu d'admiració– a parlar en escoles i instituts, davant de joves de deu a setze anys i al nivell dels quals s'adaptava perfectament bé, cosa gens fàcil. I se'l veia content davant aquest tipus d'auditori. Considero que el professor Margalef va ser una persona altament generosa amb el seu temps dedicant la seva atenció a tothom que li ho demanava. Moltes van ser les vegades que parlà davant d'un auditori format per professors d'ensenyament secundari, interessats a reciclar-se, i sempre trobaven el que buscaven en ell: inspiració i motius de reflexió.

Com a organitzadora d'activitats culturals de la meua facultat vaig aconseguir de manera molt planera la seva col·laboració sempre que li la vaig demanar i en tots els casos la resposta de l'auditori era magnífica. Aquesta generositat amb el seu temps no era una actitud adoptada des de la seva jubilació, no, aquesta actitud la va tenir sempre, fins i tot en els anys de la seva

màxima maduresa intel·lectual, quan era constantment invitat a totes les universitats estrangeres per impartir-hi cursos. La seva agenda, de format petit, era atapeïda de compromisos, però sempre hi trobava un foradet per atendre una petició. Fins i tot li agradava venir a sentir les actuacions de la Coral de la Facultat, acompanyat moltes vegades de la seva muller.

A tall d'anècdota indicaré que hi havia, entre altres, dos temes que li hauria agradat que algú s'hi dedicés: l'estudi de la llargada de les quetes de les ales de les mosques i la textura histològica del morro del peix espasa. Tant era el seu interès que fins i tot, fa un parell d'anys, li vaig processar unes ales de mosques de diferent grandària que em va portar i li vaig donar unes imatges fotogràfiques obtingudes amb el microscopi electrònic de rastreig: l'acollida d'aquests documents gràfics va ser tan joiosa que em va emocionar. També vaig fer-li uns talls histològics del morro del peix espasa, per cert, molt difícil de tallar, i hi vam observar una estructura cavernosa de tipus cartilaginós que òbviament requeria aplicar-hi diverses tècniques tintorials per destacar-ne el que ell intuïa que hi devia haver: una xarxa neuronal. Veia interessant aquesta part corporal del peix espasa com un possible òrgan de l'orientació. M'hauria agradat que algú s'hagués dedicat a fer aquests estudis, per bé que no cal perdre l'esperança i potser el dia de demà un estudiant s'hi interessi. En mi trobaran sempre un ajut.

Poques persones saben que entre les espècies arbòries que tenim davant de la facultat hi ha un garrofer que vaig fer plantar, fa anys, en honor al professor Margalef, que sentia una especial estima per aquest arbre i pel seu fruit, les garrofes, que el transportaven als seus anys de joventut. Fa dos anys, per culpa de les intenses pluges d'un mes de juliol, es va podrir el tronc i va ser retirat. Sis mesos després se'n va plantar un de nou, més petit, però que amb el temps esdevindrà esponerós i farà honor a qui està dedicat.

El professor Margalef romandrà a la nostra xarxa neuronal i serà sempre un punt de referència per a tots aquells que estimem la natura i per a tots aquells que encara ens sentim meravellats pels fenòmens que s'hi desenvolupen.

Així sigui! ☺

Mercè Durfort i Coll. Professora de Biologia Cel·lular, Facultat de Biologia, Universitat de Barcelona.